

ชื่อเรื่อง	กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อวางแผนดำเนินงาน โครงการพุทธอุทยาน กรณีศึกษา: บ้านป่าคา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	พระชัยวัฒน์ อรุณบุญโญ (หันกลาง)
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีสำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์กว่า 6,000 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างผิดกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหานี้ พร้อมกับปัญหาการบุกรุกทำลาย ทรัพยากรป่าไม้ จึงมีโครงการพุทธอุทยานเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อาศรมพระบัณฑิตอาสา พัฒนาชาวเขาบ้านป่าคา ได้ดำเนินการโครงการพุทธอุทยานในชุมชนลาหู่บ้านป่าคา ซึ่งตั้งอยู่ในเขต พื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก โดยกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อวางแผนโครงการพุทธอุทยาน การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ดำเนินการโดยการจัดเวทีชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น วิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไข โดยใช้หลักพุทธธรรม อริยสัจ 4 เป็นแนวในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ประกอบกับการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำ Focus Search Conference (F.S.C.)

เวทีเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 2 เวทีแรก ดำเนินการโดยผู้นำ เครือข่ายอนุรักษ์ของชุมชน 20 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วย สมาชิก อบต. แกนนำ กลุ่มเยาวชน คณะครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาโอยมา พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก โดยใช้หลักพุทธธรรม อริยสัจ 4 ที่พระบัณฑิตอาสา พัฒนาชาวเขาได้ให้แนวทางในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา มูลเหตุของปัญหา สภาพที่ชุมชนได้รับ ปัญหา และการสร้างแนวทางดับปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ปัญหาการใช้และจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ที่วิเคราะห์ได้จากเวที มีทั้งปัญหาจากคนในชุมชน และจากเจ้าหน้าที่อุทยาน เพื่อให้ได้รู้และเข้าใจในสถานะที่ชุมชนได้รับปัญหา และการสร้างแนวทางดับปัญหาด้านทรัพยากรป่า ไม้ ผู้นำเครือข่ายอนุรักษ์ได้ดูงานชุมชนลาหู่ บ้านจะบูนี ในเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ภูเขา อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นชุมชนเข้มแข็งที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาดังกล่าว นับเป็นการดูงานที่เหมาะสมกับ “ภูมิสังคม” การดูงานเป็นไปอย่างมีแผนการ วัตถุประสงค์ และ

กำหนดตัวบุคคลที่จะรับผิดชอบงานแต่ละด้านล่วงหน้าอย่างชัดเจน หลังจากการดูงานได้จัดเวทีย่อย เพื่อถอดบทเรียน กำหนดเป็นโครงการและแผนงานต่าง ๆ แผนงานและโครงการที่ชุมชนจะดำเนินการเป็นประจำในทุกปี ได้แก่ โครงการทำแนวกันไฟในวันที่ 5 มีนาคมโครงการทำฝายชะลอน้ำในวันที่ 5 มิถุนายน โครงการปลูกป่าวันแม่แห่งชาติในวันที่ 12 สิงหาคม และโครงการบวชป่าวันพ่อแห่งชาติในวันที่ 5 ธันวาคม นอกจากนี้ยังมีการแบ่งพื้นที่ป่าเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ป่าใช้สอยแบบไม่ตัดไม้ และป่าที่อนุญาตให้ตัดไม้ใช้สอยในชุมชน มีการออกกฎระเบียบกติกากำกับในการใช้ทรัพยากรป่า แผนงานและโครงการทั้งหมด ได้รับการทำสัตยาบรรณการอนุรักษ์ป่าภายในหมู่บ้านโดยมติเห็นชอบอย่างเป็นเอกฉันท์ของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 89 ครัวเรือน ซึ่งทั้งหมดเป็นโครงการที่ชุมชนดำเนินการเองได้ วันที่ 5 มีนาคม 2554 ชุมชน ได้ดำเนินการทำแนวกันไฟเป็นโครงการแรก ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน และจากเจ้าหน้าที่อุทยาน การดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมนี้ทำให้ทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเรียนรู้แนวทางดำเนินการตามการบวชการมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดภาวะ “ระเบิดจากภายใน” ตามแนวทางการทรงงาน ชุมชนมีความภาคภูมิใจ และมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชนของตนเองได้ สุดท้ายงานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์ เปรียบเทียบองค์ประกอบของอริยสัจ 4 ตามแนวพุทธธรรม กับการใช้หลักอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหามานagementทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน การดำเนินการกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อดำเนินงานโครงการพุทธอุทยานนี้ น่าจะสามารถเป็นต้นแบบ ในการดำเนินโครงการพุทธอุทยานในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

Title	Collective Learning Process in Accordance with Four noble Truths for Buddha Park Project Planning: A Case Study of Paka Community, Fang District, Chiangmai Province
Author	Phra Chaiwat Akukapanyo (Hanklang)
Degree of	Master of Science in Geosocial-Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewthip

ABSTRACT

Nowadays, there are more than 6,000 monk shelters located illegally in national parks and preserved forests. In order to solve this forest encroachment problem, buddhist park is established to help conserve forest resource and develop quality of life of the hill tribe at Baan Pakha. It is located at the area of Doi Phakompaok national park. The objective of this action study on the collective learning in accordance with the four noble truths was to make a plan for the Buddhist park project. It focused on community and stakeholder participation. This was done by holding community venue for opinion exchange and problem analysis / synthesis. Besides, it sought for a guideline to solve the problem using the four noble truths. Data collection was done by using in-depth interview and focus search conference (F.S.C).

Regarding the first two venues based on all concerned party participation, 20 leaders of conservation networks: village heads and their assistants, members of district administrative organization, youth cores, teachers of the Aroyamapatrol school, volunteer monks, and staff of Doi Phahompok national park participated in problem analyzing. These people had joined educational tour at Lahu community, Baan Chabusi, preserved forest in Mae Fah Luang district, Chiangrai province. It was a systematic educational tour with clear purposes. After the educational tour had finished, focus group discussion was done to determine various projects and plans which would be implemented annually by the community. These projects and plans included fireproof line building (5th March), check dam building (5th June), reforestation (12th August), and forest ordainment (5th December). Besides, the preserved forest was divided into 3

parts: non-wood cutting area, wood cutting area, and preserved area. There were rules and regulations on forest utilization agreed by the villagers (89 households). All of these were projects implemented by the community and staff of the national park (5th March, 2001). This made them be aware of the importance of participatory action process aiming at solving problems in forest resource management.

Lastly, this study had analyzed and compared the components of the four noble truths used for solving the problems in forest resource management. The collective learning for the management of forest resource in accordance with the four noble truths could be a model for the project implementation on forest resource conservation.